

Atlandiülesed suhted

Euroopa Parlamendi resolutsioon Washingtoni DCs 20. juunil 2005 toimuva ELi-USA tippkohtumise edukuse tagamise kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 1990. aasta atlandiülest deklaratsiooni EÜ-USA suhete kohta ja 1995. aasta uut atlandiülest tegevuskava;
- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 16.–17. detsembri 2004. aasta Brüsseli kohtumise järeldusi, eelkõige osasid pealkirjadega "Tõhusatel mitmepoolsetel suhetel põhinev rahvusvaheline kord" ja "Koostöö partneritega";
- võttes arvesse oma 22. aprilli 2004. aasta resolutsiooni atlandiülese partnerluse olukorra kohta 25.–26. juunil 2004 Dublinis toimuva ELi-USA tippkohtumise eel¹;
- võttes arvesse 25.–26. juunil 2004. aastal Dublinis toimunud ELi-USA tippkohtumise tulemusi;
- võttes arvesse oma 13. jaanuari 2005. aasta resolutsiooni atlandiüleste suhete kohta²;
- võttes arvesse oma 17. mai 2001. aasta resolutsiooni atlandiülese dialoogi olukorra kohta³, 13. detsembri 2001. aasta resolutsiooni ELi õiguslase koostöö kohta Ameerika Ühendriikidega terrorismiga võitlemisel⁴, 15. mai 2002. aasta komisjoni teatist nõukogule strateegiale keskendumise ja tulemuste saavutamise kohta atlandiüleste suhete tugevdamisel⁵ ning 19. juuni 2003. aasta resolutsiooni uuendatud atlandiüleste suhete kohta kolmandaks aastatuhandeks⁶ ning oma 10. märtsi 2004. aasta soovitus nõukogule Guantánamo kinni peetavate õiguste kohta õiglasele kohtumõistmisele⁷;
- võttes arvesse USA Kongressi esindajatekoja 9. veebruaril 2005. aastal esitatud resolutsiooni projekti nr 77 atlandiüleste suhete kohta;
- võttes arvesse Euroopa Liidu riigipeade ja valitsusjuhtide ning Ameerika Ühendriikide presidendi 22. veebruari 2005. aasta Brüsseli kohtumise järel tehtud avaldusi;
- võttes arvesse komisjoni 18. mai 2005. aasta teatist "ELi-USA tugevam partnerlus ja avatum turg 21. sajandiks" (KOM(2005)0196);

¹ ELT C 104 E, 30.4.2004, lk 1043.

² Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2005)0007.

³ EÜT C 34 E, 7.2.2002, lk 359.

⁴ EÜT C 177 E, 25.7.2002, lk 288.

⁵ ELT C 180 E, 31.7.2003, lk 392..

⁶ ELT C 69 E, 19.3.2004, lk 124.

⁷ ELT C 102 E, 28.4.2004, lk 640.

- võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni 26. mai 2005. aasta kuulamist atlandiüleste majandussuhete kohta;
 - võttes arvesse OECD dokumenti, milles tuuakse välja kaubaturgude liberaliseerimise ning rahvusvaheliste kaubandus- ja investeerimistõkete vähendamise eelised ("Preferential Trading Arrangements in Agricultural and Food Markets - The Case of the European Union and the United States", avaldatud 2005. aasta märtsis);
 - võttes arvesse kodukorra artikli 103 lõiget 4,
- A. arvestades, et demokraatia, inimõigused ja õigusriigi põhimõtted ning jätkusuutlik majandus ja säästev areng on osutunud ühisteks väärtusteks tugeva aluse loomisel nii atlandiülesele partnerlusele kui ka Euroopa integreerimisele, mis üheskoos on viimasel 60 aastal taganud meie ühiskondadele stabiilsuse, rahu ja jõukuse;
 - B. arvestades, et Euroopa julgeolekustrateegia teeb selgeks, et atlandiülene partnerlus on väga oluline;
 - C. arvestades, et uue rahvusvahelise keskkonna uute ohtude ja konfliktide esitatav väljakutse nimetatud väärtusele ja saavutustele on sedavõrd ulatuslik, et üksnes kindlal institutsionaliseeritud struktuuril põhinev koostöö atlandiüleste partnerite vahel võib anda lootust eduks;
 - D. arvestades, et uus atlandiülene tegevuskava on märkimisväärselt suurendanud atlandiülese majanduse integratsiooni ja ühtsust, kuid on samas osutunud ebapiisavaks selliste kõrgetasemeliste poliitiliste küsimuste lahendamisel nagu otsused jõu kasutamise kohta ja maailmakorda puudutavad küsimused;
 - E. arvestades, et seetõttu on aeg 1995. aasta detsembri uus atlandiülene tegevuskava kiiresti läbi vaadata, et võtta arvesse praegust tegelikkust ja atlandiülesteid suhteid veelgi süvendada, lähtudes selgest eeldusest, et koostöö on mõlemale poolele kasulikum kui töötamine erinevates või isegi vastandlikes suundades;
 - F. arvestades, et tõhusa mitmepoolsete suhete raamistiku põhialuse moodustavad rahvusvahelised lepingud ning et mitmes poliitikavaldkonnas, näiteks Rahvusvahelise Kriminaalkohtu, Kyoto kliimamuutuste protokoll, andmekaitse põhimõtete ja suurte tsiviilõhusõidukite väljatöötamise toetamise osas, on ELi ja USA analüüsi, diagnostika ja poliitilise lähenemisviisi vahel erinevused;
 - G. arvestades, et Guantánamo lahes püsiv olukord tekitab pingeid atlandiülestes suhetes;
 - H. arvestades, et terrorismivastane võitlus saab edukas olla vaid juhul, kui tegevus toimub tugevdatud atlandiülese partnerluse raames, pöörates piisavat tähelepanu ka terrorismi põhjustele ning pühendudes siiralt inim- ja põhiõiguste, andmekaitse põhimõtete ja kõigi muude partnerluse aluseks olevate väärtuste hoidmisele ja edendamisele;
 - I. arvestades, et käesolev resolutsioon on esmane reaktsioon komisjoni hiljutisele teatisele ELi-USA suhete kohta,

1. tervitab atlandiüleste suhete kliima paranemist, mida kinnitab nii globaalsete kui ka kahepoolsete küsimuste hiljutine käsitlemine valitsus- ja õigusloomeorganite juhtide poolt mõlemal pool Atlandi ookeani; usub, et selline positiivne foon annab Euroopa Liidule ja Ameerika Ühendriikidele tõelise võimaluse teha järgnevatel aastatel tihedat koostööd ühist huvi pakkuvate poliitiliste väljakutsete laial skaalal;
2. rõhutab, et 20. juunil 2005 Washingtonis toimuval ELi-USA tippkohtumisel tuleks atlandiülestele suhetele anda uus tõuge, ajakohastades uut atlandiüleste tegevuskava ja asendades selle atlandiüleste partnerluskokkuleppega alates 2007. aastast;
3. on seisukohal, et nimetatud atlandiülene partnerluskokkulepe peaks laiendama olemasolevat tegevuskava poliitika, majanduse ja julgeoleku valdkonnas, lähtudes arusaamast, et partnerlus peaks jääma ennekõike üheks poliitiliseks kohustuseks; on seisukohal, et majandussuhete osas, mis OECD hiljutise uuringu põhjal võiksid suurendada SKT-d elaniku kohta Euroopas 2–3%, tuleks teha kindlaks praegused atlandiüleste kaubandus- ja investeerimistõkked ning töötada välja tegevuskava, milles tuuakse välja tegevusahel atlandiüleste turu tugevdamiseks selge ajakava kohaselt, määratledes prioriteetsed tegevusvaldkonnad, millega kaasneb protsessile kaasaaitamiseks valdkondade kaupa regulatiivse dialoogi sisseseadmine;
4. märgib, et uus edasikindlustusdirektiiv loob reguleerimise ja järelevalve ühisturu; kutsub USA-d üles lõpetama Euroopa ettevõtete diskrimineerimine kulukate tagatiste nõudmise teel, mis moonutab konkurentsi USA ettevõtete kasuks;
5. usub, et niisugune laiem raamistik võimaldab ELil ja USA-l ühendada tõhusamalt oma jõupingutused, et ergutada ka teisi asuma toetama eluliselt olulisi demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtteid kõikjal maailmas;
6. tervitab sellega seoses komisjoni eespool nimetatud 18. mai 2005. aasta teatist, mis kujutab endast esimest olulist sammu atlandiüleste partnerluskokkuleppe tegemise suunas, kuid kritiseerib samas julguse puudumist selles; tunnistab, et ELi-USA tippkohtumine peaks olema oluline foorum peamiste globaalsete ja kahepoolsete prioriteetide arutamiseks, andes suhetele strateegilise tõuke;
7. kutsub sellega seoses USA-d üles tunnistama jagatud vastutust majandusliku stabiilsuse eest üha enam vastastikkuses sõltuvuses olevas maailmas ning väljendab muret seoses USA föderaalelarve suure defitsiidi potentsiaalselt ohtliku mõjuga maailmamajandusele ja rahvusvaheliste valuutaturgude tasakaalule;
8. kinnitab Hiina suhtes kehtestatud relvaekspordibargo tühistamisest keeldumist, kuni inimõiguste olukord selles riigis märkimisväärselt paraneb; usub, et 20. juunil 2005 toimuval ELi-USA tippkohtumisel tuleks luua kõrgetasemelise töörühm, et töötada välja ELi ja USA ühine lähenemine tehnosiiret hõlmavale ekspordile;
9. märgib, et viisapoliitika on nüüd ühenduse ainupädevuses; palub seetõttu komisjonil alustada viivitamatult läbirääkimisi USA valitsusega, et laiendada viisavabadusprogrammi kõigile Euroopa kodanikele ja kaotada praegune diskrimineerimine, eelkõige uute liikmesriikide kodanike suhtes;

10. soovitab kavandatud atlandiülese partnerluskokkuleppega luua atlandiülene "tegevusühendus" piirkondlikuks ja globaalseks koostööks ning reageerida väljakutsetele ühise tegevuse abil, eelkõige järgmistes valdkondades:
- a) demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi edendamine ning tõhusate mitmepoolsete suhete toetamine;
 - b) Lähis-Ida rahuprotsessi edendamine kokkuleppel piirkonna valitsuste ja rahvastega ning nn neliku rahuplaani (road map) alusel;
 - c) globaalse julgeoleku tugevdamine, tehes koostööd järgmistes valdkondades:
 - i) võitlus rahvusvahelise terrorismiga,
 - ii) ühise strateegia väljatöötamine mitmepoolseteks suheteks massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja tuumaenergia kasutamise osas,
 - iii) ühise lähenemise edendamine ja arendamine suhetes teiste suurte geopoliitiliste osalejatega nagu Hiina, India, Jaapan, Ladina-Ameerika ja Venemaa,
 - iv) läbi räägitud relvastuskontrolli ja relvitustamise taastamine mitmepoolsel tasandil ÜRO süsteemi raames ja kahepoolsel tasandil;
 - v) kiire reageerimine sellistele ootamatutele poliitilistele muutustele nagu hiljuti Ukrainas, Liibanonis ja Kõrgõzstanis;
 - vi) aktiivne kohustus reformida ÜROd ja eelkõige Julgeolekunõukogu, sealhulgas viimase koosseisu, austades täiel määral Julgeolekunõukogu volitusi anda luba jõu kasutamisele rahvusvaheliste konfliktide lahendamiseks, eesmärgiga muuta Julgeolekunõukogu tõhusamaks ja vastutavamaks ning suurendada tema võimet oma otsuseid ellu viia;
 - d) atlandiülese majanduskoostöö tõhustamine eelpoolnimetatud atlandiülese partnerluskokkuleppe raames, mida täiendab atlandiülene lennunduskokkulepe ja tõhus regulatiivne dialoog finantsturgude osas;
11. tuletab meelde, et mitmepoolse WTO Doha arenguagenda lõpuleviimine on püsiva ülemaailmse kasvu saavutamisel prioriteet, mille nimel peaksid EL ja USA täiel määral koostööd tegema; on seisukohal, et ELi-USA kahepoolsed majanduslikud algatused täiendavad seda protsessi, eriti regulatiivses valdkonnas;
12. loodab, et ELi-USA tippkohtumisel tehakse märkimisväärsed edusamme tõhusa ühise reageerimise sisseseadmise ja selgete rahaliste kohustuste võtmise suunas – lähtudes ühistest aastatuhande arengueesmärkidest – seoses uute, riigipiire ületavate globaalsete väljakutsetega, milleks on eelkõige vaesuse vähendamine, nakkushaigused ja keskkonna kahjustamine, edendades eriti dialoogi kliima kaitse ja transpordist lähtuvate heitmete üle;

13. peab sama oluliseks, et poliitilisi küsimusi, mille osas on lahkarvamused, nagu Guantánamo juhtum, või kus arvamused teatud rahvusvaheliste vahendite osas tugevasti erinevad, arutaksid mõlemad pooled koostöö vaimus; rõhutab kaalul olevate väärtuste, nagu inimõigusi käsitlevate sätete range järgimise ja tõhusa mitmepoolse lähenemise poole püüdlamise olulisuse täielikku mõistmist, mis tuleb seada ühiste arutelude aluseks, kuna need on iseloomustanud meie demokraatlikku lähenemist ülejäänud maailmale alates sellest ajast, kui me ühiselt asutasime ÜRO süsteemi;
14. kinnitab seisukohta, et NATO peaks arendama oma potentsiaali poliitiliste arutelude foorumina võrdsete osalejate tõelise partnerluse vormis, kus tuleb leida mõistlik tasakaal ennetavate vahendite, kriisiohjamise ja sõjalise võimsuse vahel; soovitab sellel eesmärgil tihendada julgeolekualaseid suhteid NATO ja Euroopa Liidu vahel; usub, et ELi-USA tugevam partnerlus täiendab, mitte ei kahjusta neid suhteid;
15. kutsub ELi-USA tippkohtumist üles alustama atlandiülese partnerluse parlamentaarse mõõtmega tugevdamist, kujundades atlandiülese õigusloojate dialoogi (TLD) ümber atlandiüleseks assambleeks, mis oleks võimeline läbi viima ELi-USA tippkohtumistele eelnevaid õigusloojate tippkohtumisi, ning looma sünergiat TLD ja uue atlandiülese tegevuskava vahel, käivitades muuhulgas uued, ühiselt rahastatavad programmid õigusloomega tegelevate töötajate vahetuseks ja luues TLD väikese sekretariaadi;
16. usub, et uue atlandiülese tegevuskava kohaselt peetavate muude dialoogide roll tuleks samuti ümber hinnata; usub eelkõige, et atlandiülene ettevõtjate dialoog tuleb ümber kujundada, et anda majandusliku partnerluse tugevdamiseks nendele küsimustele täiel määral esinduslik ettevõtlusalane sisend;
17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Ameerika Ühendriikide presidendile ja Kongressile.